Bohoslužby v Zábřeze 12.února 2017

Mt 5,17-37

Milé sestry, milí bratři, mnoho věcí v našem světě má svá jasná pravidla. Asi nejlépe to vidíme ve sportu. Je jasně dáno, co je dovoleno, co už ne, je ustanoven někdo, kdo nad tím vším bdí a rozhoduje. Byl to faul nebo ne? Byl to gól? Byl to out? Byla tam nějaká teč? Dotkl se míče někdo téměř neviditelně? Zkrátka je toho hodně, co už se objeví na hranici pravidel. Byla porušena, nebo ne? Jistě si umíte představit, jak jsme se jako kluci museli dohadovat, když branky nám dělaly jen dva kameny. To už bylo vysoko, to šlo nad kamenem. Podobně by se dalo pokračovat i dál. S tím, jak jsme rostli, se debatovalo nad dalšími a dalšími pravidly. Je to až skoro absurdní. Vrcholový sport dokonce začíná používat technické vymoženosti, aby se co nejpřesněji určilo, jestli bylo pravidlo porušeno či zachováno. Hráči sedí na střídačce a pozorují obrazovky, jestli ten puk ještě byl na čáře, nebo to bylo o centimetr dál. Pravidlo je zkrátka pravidlo a hraniční situaci je potřeba posoudit co nejlépe.

Pravidla nejsou ale jen ve sportu. Platí i v našich životech. A dost často se řeší právě ty hraniční situace. Má to jistě svou logiku. Je dán zákon, je dán prostor k životu a tak je třeba naučit se ten prostor ohlídat. Je třeba vědět, co je ještě v pořádku a co je už hřích, co je dobré a co je zlé. A zde nám také může připadnout, že by se hodila nějaká ta technologie, která to zcela jednoznačně vyhodnotí. Něco jsem provedl, nejsem si jist, jestli mi někdo neublížil. A tak se podíváme na monitor a ukáže se, že to bylo ještě dobré. Sice těsně o nějaký ten kousíček, ale je to v pohodě, ještě to nebyl hřích. Může to znít opravdu absurdně, ale skutečně taková – řekněme technika – opravdu existuje. A setkáváme se s ní v Bibli často. Ježíš se setkával s lidmi, kterým se říkalo zákoníci. Ti učili zákonu a také velice dobře znali jeho pravidla. A také dokázali dobře posoudit, co už je mimo pravidla, čím už je člověk za jistou hranicí a tedy zhřešil.

Když se nad tím zamyslíme, je to svým způsobem dost jednoduché a pohodlné. Hranice je jasná a tím tedy i to, co člověk koná. Víc není třeba řešit. Jenže ono to jednoduché a pohodlné nemusí být vždy tak zcela správné. Obecně lze totiž přistoupit k definici správného dvojím způsobem. Správné je to, co se neprokáže jako špatné. A nebo správné je to, co se prokáže jako dobré. Obojí je do jisté míry pravdivé, ale obojí míří zcela jiným směrem. Definice jasných hranic jde tou první cestou. Říká, že správné je to, co nepřekročí jistou hranici. Asi si dokážeme uvědomit, jak relativní přístup to ve svém důsledku je. Vinen jsem tehdy, když je mi vina dokázána. Dokázat překročení tenké hranice je ale někdy dost těžké. To si asi velice dobře

můžeme uvědomovat. Cítíme, že není vše v pořádku, ale chybí jasný důkaz. To ostatně souvisí vůbec s pojetím otázky našeho hříchu. Právě na ten důkaz se mnozí lidé odvolávají. Činím přeci dobré skutky. Jak můžu být označen za hříšníka. Svými činy nepřekročím hranici toho, co je špatné. Proto je potřeba, abych byl považován za dobrého.

Pravidla jsou potřeba, nedají se relativizovat. Proto se vztahem k Zákonu zabývá i Ježíš hned v úvodu svého veřejného působení. Jak to s tím zákonem je? Ježíš bude konat mnoho věcí, které jistě budou působit dojmem, že se dostává za určitou hranici. Proto hned na počátku říká jasně. Neruší zákon, neboří hranice, mantinely, které byly lidskému životu dány. Slova zákona ukazují a vedou k životu. Je to dílo Boží, které je dobré. To si musíme uvědomit, když se pak budeme setkávat s Ježíšovým působením. Toto působení k definici správného přistupuje z druhé strany. Správné je to, co je dobré, nikoliv to, co se jasně prokáže jako špatné. Z jeho slov tedy lze vytušit, že se zachováním oněch pravidel to není zase tak jednoduché, jak se může zdát. Říká svým učedníkům, že pokud jejich spravedlnost nebude přesahovat spravedlnost zákoníků, nevejdou do Božího království. Pohled na to správné z Ježíšovy strany je tedy možné vnímat jako právě tu hojnější spravedlnost.

Jak to vypadá v praxi se dočítáme v dalších verších. Jsou zde vzata tři témata – zabití, cizoložství, přísaha. Právě zde se asi docela často ocitáme na oněch pomyslných hranách definice ještě dobrého a už zlého. Svými výroky, svým působením Ježíš ukazuje hlouběji ke kořenům. Hojnější spravedlnost jistě neznamená, že raději nezabiju ani mouchu, abych byl spravedlivější než zákoníci, kteří se zabíjením much nemají problém. Toto jistě nemá Ježíš na mysli. Stejně tak u cizoložství jistě není hojnější spravedlností si raději minimálně dvoumetrový odstup od jiné ženy, případně ji raději ani nepodat ruku, nebo ji vůbec nejlépe celou zahalit, aby nebyla pokušením. To skutečně není hojnější spravedlnost. Co má Ježíš na mysli už jasně ukazuje, když mluví o hněvu či chtivém pohledu, když mluví o lehkovážném rozvodu či přísaze. Vede nás tak k tomu, abychom si uvědomili, proč nám ta pravidla Bůh dává, k čemu nás jimi vede, vychovává.

Porušení pravidel je hřích. Kde je ale jeho kořen? Hřích přišel již v ráji. Adam s Evou pojedli ovoce zakázaného stromu a bylo to. Jenže, kde se stala skutečně ta chyba? Povrchně řečeno můžeme říct, že chyba se stala v tom, že vzali a jedli. To je ten hřích. Pokud na této definici hříchu budeme dál stavět cestu jeho překonání, dostaneme opět k té definici, že správné je to, co se neprokáže jako špatné. Špatné je jen vzít plod a sníst ho. Špatné je vzít nůž a vrazit ho do někoho. Špatné je najít si milenku a spávat s ní. Z toho by plynulo, že pokud nejím zakázané ovoce, pokud do někoho nevrazím nůž a nebudu spát s cizí ženou, je vše v pořádku. Puk se ještě milimetrovým krajem dotýká čáry. Jistě se dá říct, že to znamená, že jsem již zcela v moci hříchu, jen malíčkem se ještě držím Boha. Tento nepatrný kontakt může v posledku vést k záchraně, takže by se to dalo brát opravdu pozitivně. Ještě nejsem zcela zatracen, tak jsem spasen. Ale to právě otázka. Co když se věci mají jinak? Co když problém začíná nikoliv tehdy,

když se už i tím malíčkem pustím Boha, ale když se tím malíčkem chytím satana? Můžeme si hranici vybavit jako plot, za kterým je propast. Pokud ho přelezu, ale ještě se držím, je to dobré. Ale co v případě, že ten plot je pod proudem? Pak se stačí dotknout a již to dobré není. A to je právě ten problém, na který nás Ježíš upozorňuje. Hrát si s hranicí toho, co už je a co ještě není hřích, je dost ošemetné. Když se vrátím k prvnímu hříchu v ráji, problém toho, že člověk jedl nezačal ve chvíli, kdy vzal plod do ruky, ale když uvěřil hadu, že se nic nestane.

Slova Ježíšova o zabití či cizoložství se můžou zdát přitažená za vlasy. Zejména s tím utínáním ruky a vylupováním oka. To už zavání právě tím nesprávným pojetím hojnější spravedlnosti. V textu těmto rázným krokům předchází důležitá poznámka. Kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve své srdci. Čin začíná rozhodnutím uvnitř. Proto můžeme jít ještě k většímu extrému než utínání ruky, nebo loupání očí. To jsou obrazy toho, že raději má utrpět člověk sám ztrátu, než svým hříchem způsobit bolest někomu dalšímu. Hřích má totiž tu nepříjemnou vlastnost, že není jen soukromou věcí člověka, ale zasahuje i jeho okolí. A tak bychom poněkud vyhroceně mohli říct, že nejúčinější obranou je vytnout vlastní srdce, zničit sám sebe. Vždyť touha někoho zabít začíná nenávistí, povyšováním, stejně jako bychom to mohli podle obdobného schématu říct i u cizoložství a dalších hříchů. Začátek je v lidském nitru. A tak nejlépe pryč s ním. Svým způsobem k tomu Ježíš člověka vede. Mluví o naplnění Zákona. Mluví o tom, že otázka toho, k čemu Zákon vychovává, není otázka poznání toho malého kroku, kdy ještě člověk hříšník není a kdy už ano. Je to otázka celkové proměny lidského života. Žít tak, jak ukazuje Zákon daný skrze Mojžíše, neznamená přeci úzkostné lpění na pravidlech, ale růst k tomu, aby byl člověk obrazem Božím. Je to vedení člověk zpět do Božího společenství. Vstupu do tohoto společenství nebrání jednotlivé zlé činy, ale právě to, co je hlouběji v lidském životě. To je potřeba překonat, aby se to společenství mohlo obnovit. K tomu ukazuje Zákon, v překonání této propasti, této rozdělující zdi je pak ono naplnění Zákona. Jde tedy o překonání onoho sklonu, který člověka svádí k jednotlivým činům, kterými se dostává za hranice zákona.

Slova o hojnější spravedlnosti vedou k zamyšlení nad vlastním životem a postojem k jeho pravidlům. Můžeme se stále spoléhat na svůj um a štěstí, se kterým sic na hraně a stále ještě nepřepadneme do té oblasti, kdy náš čin je hříchem. A nebo můžeme zvolit Ježíšův přístup a nespoléhat, že to nějak ustojíme na hraně, ale zkrátka se na tu hranici ani nevydávat. Je to cesta, kde to možná zavání fanatismem, ale vposledku nevede k ničemu jinému než vlastnímu obrácení. Vždyť dotažení onoho Ježíšova vyzývání k utnutí vlastní ruky či nohy vede k vydání sebe sama. Apoštol Pavel to nazývá smrt starého člověka. Není to nic jiného než nové narození z vody a Ducha, tedy nový život začínající křtem a naplněný svatým Duchem. Zde také můžeme nacházet onu hojnější spravedlnost. Ne ve striktnějším hlídáním hranice, ale v odevzdání svého života Bohu a následování Ježíše.

Pane Ježíši, přišel jsi naplnit zákon, aby tak naše viny mohli být očištěny a my postaveni do nového života. Prosíme, dej nám, ať svůj zápas o čistotu nevedeme dohadováním o to, co ještě

je nebo není hřích, ale prosbou o naplnění tvým Duchem.

@page { margin: 2cm } p { margin-bottom: 0.25cm; line-height: 120% }

Amen.